

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

HALSTED KLOSTER

LOLLAND KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	12.01.2012
Besigtiget af:	Simon Harboe
Journalnummer:	2010-7.82.07/360-0001
Kommune:	Lolland Kommune
Adresse:	Maribovej 291 og 293 – 297, 4900 Nakskov
Betegnelse:	Halsted Kloster
Fredningsår:	1989
Omfang:	<i>"Maribovej 291, Gartnerboligen, beboelseshuset i bindingsværk (beg. af 1800-tallet) samt udvidelsen i grundmur mod øst (ca. 1920) og baghuset, den såkaldte "elevbygning" i grundmur (1930'rne). Maribovej 293-297, Det lange Hus. beboelselængen i bindingsværk og udhuset (beg. af 1800-tallet)</i>

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Gartnerboligen og Lange Hus ligger begge ud til Maribovej og indgår i det forløb af bygninger, som tidligere rummede sekundære funktioner tilknyttet herregården Halsted Kloster og miljøet heromkring.

Gartnerboligen er en 15 fag lang bindingsværksslænge med sort sokkel og sortopstolpet bindingsværk med murede tavler, undtagen de tre østligste fag og den østlige gavlfag, som er i grundmur. Murværket er kalket i en rødlig okkerfarve. Vinduerne er traditionelle, opsprossede vinduer, som i den grundmurede del har støbte sålbænke. Sydsiden har sugfjæl og taget er et opskalket, halvvalmet, rødt tegltag med tre skorstene.

I det indre har gartnerboligen bevaret en ældre planløsning med en langsgående skillevej, samt flere ældre døre og gerichter. Overfladerne er gennemgående nyere, og der er delvist sænkede lofter. Taget er understrøget og i den grundmurede del indrettet til beboelse. Den vestlige del af bygningen rummer et tidligere vaskehus og en mindre stald, og har en ældre, sort revledør, samt synlige bindingsværkssvægge.

Elevbygningen er en grundmuret bygning med støbt sokkel, muret gesims og et rødt, pyramideformet tegltag, hvori der sidder en centralt placeret skorsten. Bygningen er kalket i en rødlig okkerfarve og vinduerne har støbte sålbænke. I det indre har bygningen støbt gulv og efterisolerede vægge.

Det lange hus

Lange Hus er en 23 fag lang bindingsværkslænge med sort sokkel, sorttjæret bindingsværk og murede tavle i en rødlig okkerfarve. Taget er et let opskalket tegltag med udhæng og halvvalm, samt sorte vindskeder og fire skorstene. Vinduerne er traditionelle, opsprossede vinduer, mens dørene er ældre fyldningsdøre eller revledøre med rombeformet mønster.

I det indre er Lange Hus delt i tre lejemål. Det indre bærer præg af en nyere rumfordeling, med enkelte spor efter en oprindelig, langsgående skillevæg. Overfladerne er gennemgående nyere, dog er flere ældre døre bevaret, ligesom et ældre bræddeloft findes bevaret i det midterste lejemål.

Udhuset er et mindre bindingsværkshus med rødt tegltag med udhæng, spidsgavle og sorte vindskeder. Overgavlene er i sorte, lodrette brædder.

— BYGNINGSHISTORIE

Gartnerboligen og Lange Hus er opført som boliger for Halsted Klosters ansatte og er som sådan oprindeligt uden større jordtillæggende. Strukturen for placeringen af bygningerne er afledt af landevejen, som i 1819 blev reguleret gennem Halsted.

Begge bygninger har oprindeligt fremstået hvidkalkede over stok og sten under stråtag. Omkring 1920 blev bindingsværket trukket op i sort på bygningerne, og omkring 1940 blev husene kalket i den nuværende rødlig okkergule farve med sort bindingsværk. Farvevalget skulle referere til familien Vinds slægtsvåben i gul og sort.

Gartnerboligen, opført i begyndelsen af 1800-tallet, afløste Havehuset på den anden side af vejen som bolig for gartneren omkring 1920. I den forbindelse fik bygningen tilbygget udvidelsen mod øst i grundmur, ligesom der bag bygningen mod nord opførtes en række større drivhuse, som i 1970'erne er nedrevet. Den grundmurede elevbolig øst for bygningen med pyramidetag blev opført i 1930'erne.

Lange Hus er opført til landarbejderboliger og indrettet med tre beboelser. Bygningen med det dertilhørende bagvedliggende baghus er opført omkring 1850. Bygningskonstruktionen i Lange Hus kan muligvis være ældre, og bygningen kan være flyttet hertil fra en anden lokalitet. I den vestlige beboelse var i begyndelsen af 1900-tallet indrettet et bødkerværksted, flyttet ud i 1920, og forsynet med port til værkstedet, som senere er lukket til. Den midterste beboelse var indtil 1960'erne ligeledes forsynet med porte til vejen og bagsiden, der førte ind til en stald og lo med stenbelagte gulve. Tegltag afløste i 1950'erne det oprindelige stråtag.

Museum Lolland-Falster 2011

— KILDER

T. Skotte Hammer (red.), Halsted Gennem 800 år, udgivet af Juellinge Fonden, 1977

C.C. Haugner, Sønder herreds historie, topografi og statistik, Nakskov, 1924

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Gartnerboligen, Elevbygningen og Lange Hus indgår som vigtige dele af det kulturmiljø der præger Halsted by, hvor alle de fredede bygninger som er tilknyttet herregården Halsted Kloster, ligger som perler på en snor langs Maribovej.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Gartnerboligen, Elevbygningen og Lange hus vidner ved deres beliggenhed og senere tilkomne farvesætning om deres historiske tilhørsforhold til Halsted Kloster, og bygningerne indgår som væsentlige led i det helstøbte, kulturhistoriske miljø, som Halsted by udgør.

Den yderlige og oprindelige solitære placering af Lange Hus i bebyggelsen langs Maribovej afspejler desuden landarbejdernes sociale status i herregårdsmiljøet, ligesom husets datering vidner om det stigende antal jordløse landarbejdere, som op gennem 1800-tallet tilknyttedes herregårdene.

Det optegnede bindingsværk fra 1940'erne vidner desuden om en nutidig oplødning af den regionale tradition på Lolland om kalkning over stok og sten.

Dertil kommer, at Gartnerboligen i det indre har bevaret en ældre, langsgående skillevej.

I gavlparket mod øst på Lange Hus ses det særlige lollandske skråbånd.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Gartnerboligens, Elevbygningens og Lange Hus' arkitektoniske værdier knytter sig til bygningernes velbevarede, traditionelle arkitektur i form af bindingsværket og grundmuringen, de traditionelle vinduer, de ubrudte tagflader og den markante farvesætning.

Hertil kommer Lange Hus' imponerende længde.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I Gartnerboligen, Elevbygningen og Lange Hus' ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til bygningerne som dele af helheden omkring Halsted Kloster. Hertil kommer den generelle materialeholdning, bindingsværket, grundmuringen, vinduerne og de ubrudte tagflader. I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til de langsgående skillevægge.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.